

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Ei kommentoitavaa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa koskevana uudistuksen yhtenä tavoitteena on laajentaa kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta siten, että rahoitusvastuu kannustaa kuntaa huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä järjestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaasti palveluja, jotka johtavat työllistymiseen. On keskeistä, että tehtävien resurssointi ja rahoitus on oikeasuhtaista ja kunnilla on sekä TE-palveluiden järjestämisvastuu ja siihen tarvittava rahoitus. Muutoin on vaarana, että pienemmät kunnat ovat palveluiden rahoittajan roolissa, muttei niillä ole mahdollisuutta vaikuttaa työllisyyden hoidon tavoitteisiin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Vaatimusta vähintään 20 000 henkilön työvoimapohjasta muodostettaville uusille TE-palvelualueille tulisi vielä harkita uudelleen. Keskeistä on kiinnittää huomiota maakuntien luontaisiin työssäkäyntialueisiin sekä alue-, elinkeino- ja työllisyyttä tukeviin palvelurakenteisiin. Kyseisellä rajauksella saatetaan jopa estää muutoin toimivaksi perusteltu TE-palvelujen toteuttamismalli.

Riskiksi voi myös muodostua, että muutoin toimiva TE-palvelualue joutuu pakonomaisesti hyväksymään vaihtoehdon, jossa TE-asiakkaiden lähipalvelu ei tule kunnissa toteutumaan, vaan palvelut keskitetään alueensa keskuskaupunkeihin. Tämä huoli koskee myös yrityspalvelutuotantoa. Riski tähän tulisi olemaan erityisen suuri maakunnissa, joiden keskuskaupungeissa on itsellään suuria haasteita työttömyyden hoitamisessa sekä työllisyyspalvelujen toteuttamisessa. Oleellista on varmistaa, ettei ns. keskuskaupunki-mallissa reuna-alueiden kunnat jää käytännössä ilman lähipalveluja.

On myös keskeistä, että tehtävien resurssointi ja rahoitus on oikeasuhtaista, jotta uudistus saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Siirrettävien tehtäväkokonaisuuksien tulee olla asiakaslähtöisiä ja selkeitä palvelukokonaisuuksia.

Lisäksi tulee huomioida kuntien erityispiirteet esim. väestön ikärakenteen ja työkykyisyyden, työssäkäyntialueen liikkumismahdollisuudet ja elinkeinorakenne palveluja järjestettäessä. Kunnissa on paikallisesti toimivia ja hyviksi koettuja toimintamalleja ja käytäntöjä, joissa huomioidaan paikallinen elinkeinorakenne ja yhteistyöverkoston tuntemus sekä työnhakija-asiakkaiden yksilölliset tarpeet. Suurten yhteistoiminta-alueiden muodostamisessa on vaarana näiden toimintamallien syrjäytyminen kasvukeskusvetoisuuden myötä.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**

- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

TE-palvelujen siirtäminen kuntien järjestämisvastuulle on keskeistä, ei palvelujen siirtäminen kuntien sijasta yhteistoiminta-alueille, jolloin palvelut siirtyvät vaikeasti saataviksi ja vaarana on, ettei henkilökohtainen palveluneuvonta- eikä ohjaus onnistu.

Paikallisia työllisyystehtäviä tukevia palveluita ja yhteistyömuotoja ei pystytä hyödyntämään, jos järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu on erotettu toisistaan ja yhteistoiminta-alueet ovat liian suuria. Järjestämisvastuu ja rahoitus tulee siis olla samoissa käsissä. Muuten vaarana on, että pienemmät kunnat ovat vain rahoittajan roolissa.

Kuntien tulee voida muodostaa toiminnallisesti järkeviä kokonaisuuksia, jotka ottavat huomioon alueen erityispiirteet ja työssäkäyntialueet. Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntien kuulumisesta yhteistoiminta-alueisiin on liian suuri.

Ensisijaisesti kuntien tulee voida päättää yhteistyöstä itse.

Esimerkiksi hankintoja voisivat keskuskaupunki ja ympäröivät kunnat tehdä yhteishankintoina keskitetysti. Samoin erityisosaamista edellyttävät asiantuntijapalvelut kuten esim. maahanmuuttajien palvelut voisivat olla keskitetysti järjestettyinä keskuskaupungissa.

Peruspalvelut, joiden tarve on jatkuvaa ja päivittäistä, on oleellista tarjota lähellä palveluiden tarvitsijoita ja varmistaa palveluiden sujuva saatavuus ja saavutettavuus, jotta työllisyysasteen nostamisen tavoitteet saavutetaan.

Asiakaskeskeinen ja kustannustehokas palveluiden tuottaminen ja toiminta edellyttävät kuntien ja muiden toimijoiden välistä selkeää tehtävien jakoa. Ns. keskuskaupunkiin keskitettävät palvelut kunkin kunnan tulisi voida hankkia asiakastarpeidensa mukaisesti. Yhteistyön ja jatkuvan palvelukehityksen varmistamiseksi keskus-kaupunki ja ympäröivät kunnat voivat sopia yhteistoimintamallista kuntalain hengen mukaisesti.

TE-palveluiden uudelleenjärjestämissä on vältettävä rakentamasta päällekkäisiä organisaatorakenteita eikä hallintoa ole tarkoituksenmukaista lisätä, jotta toiminnan kustannustehokkuus varmistetaan.

Kuntien työllisyyspalveluiden uudelleenjärjestelyt, keskitettävien palveluiden kokoaminen keskuskaupunkiin ja palveluiden uudistaminen ja digitalisointi tulee tehdä yhteistyössä kuntien ja

muiden eri alojen toimijoiden kanssa ns. monialaisena yhteistyönä. Tämä tahtotila kannattaa näkyä myös lainsäädännössä.

Kunnat ovat vuosia rakentaneet ja kehittäneet omia työllisyys-palvelujaan. Työllisyyspalvelut ovat luontaisesti sekä pääsääntöisesti olleet organisatorisesti osa kuntien elinvoimapalveluja. Kuntien työllisyydenhoidon ammatillisuuden kehittymisen myötä kunnista on tullut yhä merkittävämpiä kumppaneita alueensa TE-toimistoille myös yrityksille suunnattujen palvelujen osalta. Kuntien omien työllisyyspalvelujen näkökulmasta TE-uudistukselta toivotaan yhä aktiivisempaa yhteistyön otetta. Asiakasohjautuvuuden tulee toimia uudistuksen myötä tehokkaammin myös kuntien järjestämiin palveluihin, kuten esim. palkkatuettuun työhön ja työpajatoimintoihin.

TE-palveluiden järjestämisvastuun lisäksi palveluiden rahoitus ja päätösvalta palveluista tulee olla kunnilla. Päätöksiä palveluista on pystyttävä tekemään siellä, missä palveluiden tarvitsijat ovat. Vrt. subsidiariteettiperiaate.

Kunnille siirtyvien tehtävien rahoituksen tulisi perustua arvioon tehtävien laajuudesta, vaativuudesta ja tehtävien hoitamiseen tarvittavista henkilöstö-, ja muista toiminnan edellyttämistä kustannuksista. On keskeistä, että kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannukset määriteltäisiin siirtovuoden 2024 talousarvion perusteella.

Lisäksi TE-palveluiden siirtymisestä kunnille aiheutuu sekä kertaluonteisia että pysyviä muutuskustannuksia. Kertaluonteisia muutuskustannuksia ovat esim. ICT-järjestelmien muuttamisesta ja käyttöönotosta aiheutuvat kustannukset. Pysyviä kustannuksia ovat esim. tilajärjestelyt ja kuntiin siirtyvät henkilöstöstä aiheutuvat kustannukset. Myös muutuskustannukset on keskeistä ottaa huomioon realistisesti rahoituksessa.

Uudistukseen sisältyy valtion täysimääräinen korvausvastuu kunnille palvelujen siirtyessä. Odotettavissa on, että työllisyydenhoidon kustannukset kunnille kasvavat tulevaisuudessa. Valtion on huolehdittava siitä, että kuntien kustannukset korvataan tulevaisuudessakin täysimääräisinä ja todellisinä.

Riippumatta työllisyysalueen toteuttamisvaihtoehdosta, tulee rahoituksen kohdentua kuntiin oikeudenmukaisesti.

Kun sekä palveluiden järjestämis- että rahoitusvastuu on kunnilla, vältetään myös kyseisten vastuiden erillisyydestä aiheutuvia työvoimapalveluiden valvontaongelmia.

Kuntien rahoitusosuus ansioturvan perusosaan: Esityksessä tulee ottaa huomioon kuntien kasvava rahoitusvastuu ansioturvasta, joka laajenee uudistuksen myötä koskemaan työmarkkinatuen lisäksi

ansio- sekä peruspäivärahan perusosaa. Kyseinen kannustinraha ei itsessään ratkaise sitä työttömien joukon palveluongelmaa, jolla on suuria työllistymisen esteitä.

Kunnilta hyvinvointialueille on siirtymässä keskeisiä palveluja, joilla työttömyyden esteitä voidaan poistaa. Esimerkiksi terveys- ja sosiaalipalvelut eivät jatkossa ole kuntien järjestämisvastuulla eivätkä kuntien tuottamia, jolloin niiden vaikuttavuus työllisyyteen ei ole kuntien päätäntävällässä. Työttömien työkykyarviointia sekä eläkemahdollisuuksien selvittämistyötä tulee edelleen jatkaa riittävästi ja laajentaa tulevan hyvinvointialueuudistuksen myötä, jotta työllisyyteen voidaan vaikuttaa.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Eryteisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Palkkatukityöllisten osalta on keskeistä, että kunnat ovat tehneet merkittävää työllisyysdenhoitoa palkatessaan esim. osatyökykyisiä palkkatukitöihin. Mikäli esitys tältä osin toteutuisi, johtaisi se tilanteeseen, että palkkatukityöllistäminen kunnissa loppuisi, koska kustannus jäisi kokonaan kuntien maksettavaksi ja rahoituksen ulkopuolelle. Kunnille tulee voida myöntää palkkatukea työllistämistä varten, ja erityisesti tulee ottaa huomioon kuntiin myönnetyn palkkatuen merkitys palkkatukityöllistettyjen jatkopolkujen mahdollistajana. Kuntien työllisyyspalveluiden tarjoama tiivis

yksilöllinen työhönvalmennus-ohjaus palkkatukijakson aikana on tukenut työllistymistä avoimille työmarkkinoille ja pääsyä ammatillisiin opintoihin.

Monialaisen tuen yhteistoiminnassa tulee kunta mainita yhtenä toimijana, jotta asiakkaiden palveluprosesseja voidaan sovittaa yhteen. Nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennus tulee siirtää kuntien tehtäväksi.

Palkkatuella kuntiin palkattujen henkilöiden tilastointia pitäisi kehittää siten, että nämä henkilöt laskettaisiin osaksi laajan työttömyyden kriteeriä sekä heistä aiheutuvat kustannukset laskettaisiin ja raportoitaisiin osaksi lakisääteisiä palveluita siten, että kustannukset kirjautuisivat osaksi valtionosuuspohjaa. Silloin kunnilla olisi edelleen kannustin palkata esim. osatyökykyisiä palkkalistoilleen ja tämä ei aiheuttaisi vääristymää rahoitusjärjestelmään.

Nykyisen kuntien palkkatukityöllistämisen kaltaisen työllistämismuodon statuksen lisääminen lainsäädäntöön olisi perusteltua myös siksi, että kunnat voivat osoittaa tarjoavansa palvelua heikossa työmarkkina-asemassa oleville täyttämällä tällä lain vaatimuksia palveluiden yhdenvertaisuudesta. Samalla palkkatukityöllistetyt saavat valmiuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämismuodosta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)

- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu**
- **henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat**
- **sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen**

-
Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-
Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-
Koski-Lukkari Liisa
Heinolan kaupunki - Elinvoimatoimiala, työllisyyspalvelut